COLLEGEVOORSTEL

Gemeente Soest

Steller advies:
Dorien Bosselaar

Afgestemd met:
Communicatie
Juridische Zaken
Overige:
Handhaving
Economie

Afdeling en team:
Ruimte, Leefomgeving

Zaaknummer:
94382

Portefeuillehouder:
Nermina Kundić

Datum:
12 oktober 2021

Onderwerp:
Ja/ja-stickers

Openbaar
Is geheimhouding aan de orde?
Nee

Advies
De raad voor te stellen om de aangepaste Afvalstoffenverordening Soest 2021 vast te stellen.

1. De Afvalstoffenverordening Soest aan te passen en vast te stellen zodat daarmee een opt-in systeem voor reclamedrukwerk wordt ingevoerd.
2. De Afvalstoffenverordening Soest aan te passen en vast te stellen om deze in lijn te brengen met de modelverordening van de VNG en de aankomende Omgevingswet.

Aanleiding

Het college stelt de raad voor de Afvalstoffenverordening Soest 2021 vast te stellen.
De huidige verordening dateert uit 2016. Aanleiding voor het updaten en wijzigen van de verordening is tweeledig:

1. Door de Afvalstoffenverordening Soest aan te passen en vast te stellen wordt een opt-in systeem voor reclamedrukwerk ingevoerd.
2. Door de Afvalstoffenverordening Soest aan te passen en vast te stellen wordt deze in lijn gebracht met de modelverordening van de VNG en de aankomende Omgevingswet.

ad 1:
Uw college heeft op 20 juni 2019 een motie hierover van Groenlinks en D66 overgenomen. In de Grondstoffenaanpak 2021 - 2023 , die door de raad in 2020 is vastgesteld, is opgenomen dat de ja-ja sticker zal worden ingevoerd. Invoering van het opt-in systeem / de ja-ja sticker draagt bij aan afvalpreventie.
Het opt-insysteem houdt in dat het huidige systeem van verspreiding van ongeadresseerd reclamedrukwerk wordt omgedraaid. Na invoering van het voorliggende voorstel ontvangen huishoudens alleen nog maar ongeadresseerd reclamedrukwerk indien zij expliciet aangeven (middels een ja/ja-sticker op hun brievenbus) hiervoor te kiezen. Als er geen sticker op de brievenbus zit, mag de bezorger geen ongeadresseerd drukwerk in de brievenbus stoppen. Het opt-insysteem wordt ingevoerd per 1 januari 2022.

ad 2:
Naar verwachting wordt de Omgevingswet medio 2022 van kracht. Wijzigingen in de wetgeving leiden tot wijzigingen in de verordening. Tevens is de gelegenheid genomen om de huidige verordening naast de modelverordening van de VNG te leggen, die begin 2021 een update heeft gehad. Met het doorvoeren van diverse wijzigingen is de verordening geheel up to date. Alle wijzigingen zijn met toelichting opgenomen in de bijgevoegde wijzigingstabel (was-wordt tabel).

Beoogd resultaat

Deze wijziging van de verordening schept de juridische kaders voor invoering van een opt-insysteem voor ongeadresseerd reclamedrukwerk. Het opt-insysteem draagt bij aan afvalpreventie, zoals dat ook in de Grondstoffenaanpak is opgenomen.

Nevenresultaat is dat de afvalstoffenverordening weer up-to-date is, tevens gewenst in relatie tot de invoering van de Omgevingswet. De laatste wijzigingen conform de modelverordening van de VNG zijn tevens verwerkt.

Argumenten

1.1 Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de vastgestelde Grondstoffenaanpak 2021 - 2023.

In de Grondstoffenaanpak is aangegeven dat de ja-ja sticker zal worden ingevoerd, met in acht neming van de termijn van 20 maanden (vanaf de motie). Die termijn is verstreken.

1.2 Bezorging van huis-aan-huisbladen blijft mogelijk

In de wijziging van de verordening is ongeadresseerd reclamedrukwerk gedefinieerd als drukwerk met meer dan 90% reclame. Hierdoor kan de huis-aan-huiseditie van de Soester Courant nog steeds bezorgd worden bij huishoudens zonder sticker op de brievenbus. Dit weekblad bevat namelijk minimaal 10% redactionele inhoud. Voor de inwoners van Soest verandert er op dit punt dus niets.
Ter nadere toelichting staat hieronder de betekenis van de verschillende stickers, in het geval dat een ja-ja sticker is ingevoerd:
Geen sticker: geen reclamefolders, wel huis-aan-huisbladen.
Ja-Ja sticker: reclamefolders en huis-aan-huisbladen.
Nee-Ja sticker: geen reclamefolders, wel huis-aan-huisbladen. *NB: in het nieuwe systeem heeft deze sticker geen waarde meer en staat daarmee gelijk aan het hebben van geen sticker, maar kan op de brievenbus blijven zitten.*
Nee-nee sticker: geen reclamefolders, geen huis-aan-huisbladen.

1.3 De raad stelt de juridische kaders vast

De standaard ten aanzien van ongeadresseerd reclamedrukwerk in Nederland is een opt-outsysteem. De VNG adviseert gemeenten die een opt-insysteem in willen voeren, dit op te nemen in de Afvalstoffenverordening. Voorliggende wijziging van deze verordening maakt het mogelijk de ja/ja-sticker in Soest in te voeren. Het vaststellen en wijzigen van verordeningen is een bevoegdheid van de raad.

Een opt-insysteem houdt in dat betrokkenen iets moeten doen om mee te doen aan een regeling, anders geldt automatisch een andere regeling of gebeurt er niets. In dit geval betekent dit dat huishoudens alleen nog maar ongeadresseerd reclamedrukwerk ontvangen indien zij expliciet aangeven (middels een ja/ja-sticker op hun brievenbus) hiervoor te kiezen.

1.4 Deze termijn maakt een soepele invoering mogelijk
Invoering van de ja/ja-sticker per 1 januari 2022 maakt het mogelijk om na uw besluit goed en tijdig te communiceren over deze systeemwijziging. Adverteerders, drukkers en verspreiders hebben zo voldoende tijd om zich op de wijziging voor te bereiden. Ook geeft dit inwoners voldoende tijd om, indien gewenst, een ja/ja-sticker op te halen en op de brievenbus te plakken. Aanvullend daarop zullen ondernemers de eerste vier maanden nog niet gesanctioneerd worden voor overtreding van de nieuwe regels.

1.5 Een opt-insysteem leidt tot minder huishoudelijk afval
Het is aannemelijk te verwachten dat invoering van de ja/ja-sticker leidt tot minder oud papier in het huishoudelijk afval. In Utrecht is daar inmiddels ervaring mee opgedaan. Een jaar na invoering gooiden de Utrechters 4,2 kilo minder ongeadresseerd reclamedrukwerk weg.
Voorgesteld wordt de implementatiekosten te dekken uit het gesloten systeem van de afvalstoffenheffing. Eventuele baten van minder oud papier landen ook in dit systeem.

1.6 Duurzaamheid
Een van de effecten van invoering van de ja/ja-sticker is dat inwoners minder oud papier in het huishoudelijke afval aan zullen bieden. De verwachting is namelijk dat een deel van de inwoners die nu hun reclamefolders ongelezen weggooit, geen sticker zal plakken. Uit onderzoek van de NVRD is gebleken dat 64% van de mensen vindt dat er een ja-ja sticker ingevoerd moet worden. Daarbij moet worden opgemerkt dat momenteel 62% van de mensen geen sticker op de brievenbus heeft, dus ook geen nee-nee sticker. Wordt de ja-ja sticker ingevoerd, dan zal slechts 35% die ook gaan opplakken. Dat betekent per saldo dat 65% dan geen folders meer ontvangt. Hiermee wordt gebruik van waardevolle grondstoffen voorkomen. Ook worden hiermee inkt, plastic verpakkingen en brandstof bespaard. Met deze afvalpreventie wordt een bijdrage geleverd aan het behalen van de Soestse en landelijke milieudoelstellingen.

2.1 Invoering Omgevingswet
Met de invoering van de Omgevingswet dient de Afvalstoffenverordening hierop aangepast te worden. Door wijzigingen in de wetgeving wijzigt of vervalt een aantal artikelen / leden van de huidige verordening. In de nieuwe versie van de verordening is dit reeds verwerkt (op basis van het model van VNG).

2.2 Nieuwe modelverordening VNG
De nieuwe afvalstoffenverordening is geactualiseerd aan de hand van de nieuwe inzichten en is gedereguleerd en gemoderniseerd. Tevens hebben we een aantal onderwerpen die ontbraken aan de verordening toegevoegd, zodat alles behandeld / afgedekt wordt. Hiervoor hebben we de VNG modelverordening 2021 als basis gebruikt, die eind maart 2021 is gepubliceerd.

Kanttekeningen

1.1 Juridische risico's

Tegen de verordening zelf staat geen bezwaar en beroep open. Wel is het mogelijk dat er civielrechtelijke stappen tegen de gemeente Soest worden ondernomen. Er lopen op dit moment nog meerdere juridische procedures over invoering van de ja/ja-sticker. Deze kunnen ook consequenties hebben voor de gemeente Soest. Een van de zaken die nog loopt, is de eerder genoemde zaak die de reclamebranche tegen de gemeente Amsterdam heeft aangespannen. Amsterdam is in hoger beroep weliswaar in het gelijk gesteld, maar de reclamebranche is tegen de uitspraak in cassatie gegaan. Een uitspraak wordt verwacht in het najaar van 2021. Daarna is het mogelijk dat de reclamebranche de gang naar het Europese Hof maakt.

Voorgesteld wordt dit niet af te wachten, omdat dit nog lang kan duren. Uit de rechtszaak over het opt-in-systeem in Amsterdam blijkt dat er sprake moet zijn van een redelijke overgangstermijn. De branche moet kunnen anticiperen op de gewijzigde situatie. Het Hof keek hierbij naar het eerste moment waarop bleek dat binnen (een deel van) de gemeenteraad de wens bestond om een ja/ja sticker in te voeren en de datum waarop het opt-in-systeem in werking trad. Uit de uitspraak in het kort geding tussen de gemeente Rotterdam en de branche van begin dit jaar, blijkt dat een overgangstermijn van twintig maanden moet worden gehanteerd. De gemeente Rotterdam heeft aangegeven in hoger beroep te gaan.

Aangezien de gemeenteraad van Soest al in juni 2019 de wens heeft geuit om een opt-insysteem in te voeren, lijkt de gemeente Soest met invoering hiervan per 1 januari 2022 een minimaal risico te lopen. Dit risico wordt nog verder verkleind door de eerste twee maanden nog geen sancties te verbinden aan meldingen.

1.2 Algemene risico's

Ondernemers gebruiken ongeadresseerd drukwerk om reclame te maken voor hun producten en diensten. Door invoering van het opt-insysteem zullen zij minder reclamefolders kunnen verspreiden. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor lokale ondernemers. Om diverse redenen worden er echter beperkte gevolgen verwacht.

Ten eerste zullen veel inwoners de reclamefolders die zij op dit moment ontvangen, waarschijnlijk ongelezen weggooien. Uit Utrechts onderzoek blijkt dat dit 39% van de mensen betreft. Er is geen reden om aan te nemen dat dit in Soest anders is.

Ten tweede bevatten de reclamepakketten doorgaans relatief weinig folders van lokale ondernemers. In de pakketten zitten voornamelijk folders van landelijke ketens, deels met een vestiging in Soest en deels met vestigingen in Baarn en/of Amersfoort.

Ten derde kunnen consumenten ook via internetfolders en apps op de hoogte blijven van aanbiedingen en folders op naam ontvangen.

Ten vierde kunnen bedrijven blijven adverteren via huis-aan-huisbladen. Ervaringen in andere gemeenten waar de ja/ja-sticker is ingevoerd, laten dan ook zien dat weerstand vooral te verwachten is van reclameverspreiders en de grafische industrie, en minder van winkeliers, adverteerders en het MKB.

1.3 Handhaving
Handhaving is in het huidige opt-outsysteem geen taak van gemeenten. Als een inwoner ondanks een nee/ja- of nee/nee-sticker reclame ontvangt, kan hij een klacht indienen bij de reclamebranche. Die wordt dan via een zelfreguleringssysteem van de Stichting Reclame Code verwerkt. Gemeenten die kiezen voor invoering van een opt-insysteem, dienen dit zelf te handhaven. Hiervoor wordt een meldsysteem opgezet op www.soest.nl. Hier kunnen inwoners meldingen van onder meer 'verkeerde bezorging' door de verspreider/verzender kenbaar maken bij de gemeente. De meldingen worden gemonitord en waarschuwingen worden aan overtreders gegeven. Vanaf 1 mei 2022 zal bij herhaalde meldingen en waarschuwingen overgaan worden tot het opleggen van sancties. Daarbij dient vermeld te worden dat goede handhaving gezien de beperkte capaciteit niet eenvoudig zal zijn. Derhalve heeft er op voorhand al met handhaving overleg plaatsgevonden en zijn er werkafspraken gemaakt.

Kosten, baten, dekking

Kosten
Voor de uitvoering is het noodzakelijk om de inwoners een informatiebrief te sturen of op een andere manier te informeren. De kosten liggen naar verwachting rond de € 3.000 - € 5.000,-. Alternatieven zijn onder andere berichtgeving via social media en in de Soester Courant. Daarnaast zullen er 5.000 ja/ja-stickers worden gedrukt. De aanschaf van de stickers wordt geraamd op € 2.000,-. Afhankelijk van de vraag kan er nog een extra bestelling worden geplaatst. Naast deze incidentele kosten, zijn er mogelijk structurele kosten voor handhaving. Op basis van de ervaringen van buurgemeente Baarn kunnen het eerste half jaar zo'n 15-20 meldingen verwacht worden. Deze kunnen waarschijnlijk met een waarschuwing worden afgedaan. Uitgangspunt is dat - uitgaande van deze verwachting - het opt-insysteem binnen de bestaande formatie gehandhaafd kan worden.

Baten
De verwachting is dat invoering van de ja/ja-sticker ook kosten zal besparen. Dit hangt ten eerste af van hoeveel minder papier er wordt ingezameld. Over het effect van de ja/ja-sticker op de hoeveelheid aangeboden oud papier zijn nog geen betrouwbare ervaringscijfers bekend uit gemeenten die in omvang en bevolkingssamenstelling vergelijkbaar zijn met Soest. Ten tweede hangt het af van de vergoeding voor oud papier: deze is nu lager dan de inzamelkosten, maar fluctueert wel en is afhankelijk van internationale ontwikkelingen. Als de ja/ja-sticker leidt tot minder papier en deze grondstof een kostenpost blijft, dan zou dit dus tot een kostenbesparing leiden. Dit is en blijft wel met enige onzekerheid omgeven.

Dekking
De kosten voor invoering van de ja/ja-sticker en eventuele kosten voor opvolging meldingen en eventuele handhaving worden gedekt uit de

afvalstoffenheffing.

Aanpak/evaluatie
Na goedkeuring van dit voorstel door het college wordt de invoering van de gewijzigde Afvalstoffenverordening voorgelegd aan de raad. De aangepaste verordening is als bijlage bijgevoegd. Tevens is er een wijzigingstabel met uitleg over de verschillende wijzigingen opgesteld en bijgevoegd.
Na akkoord door de raad zullen de inwoners van Soest hierover geïnformeerd worden. Het besluit is openbaar.

Participatie
N.v.t.

Communicatie
Na het besluit in het college en de raad over dit voorstel, is het voornemen om per 1 januari 2022 de ja/ja-sticker in te voeren. Nadat de wijziging van de verordening door uw raad is vastgesteld, zullen wij breder richting inwoners communiceren over aanstaande systeemwijziging. Daarin zal ook aandacht besteed worden aan de mogelijkheid om je aan te melden voor digitale reclamefolders of een papieren folderpakket op maat. Er worden hiervoor de volgende communicatiemiddelen ingezet:

- Informatie- / huis-aan-huisbrief
- Een speciale gemeentelijke webpagina met informatie
- Speciaal meldingsformulier op de site voor fout bezorgd reclamedrukwerk
- Gemeentenieuws (online / Soester Courant)
- Communicatie specifiek richting Soester ondernemers
- Sociale media

De lokale ondernemers zijn inmiddels op de hoogte gesteld van het voornemen van de gemeente om de Ja-Ja sticker in te voeren. Dit is in afstemming met de afdeling Economie (via de diverse winkeliers- en ondernemersverenigingen) gedaan. De ondernemers krijgen desgewenst nog een nadere toelichting en / of kunnen vragen stellen aan de gemeente.

Bijlagen

20210927 afvalstoffenverordening 2021 def concept_v2.pdf (original), 20210927 Afvalstoffenverordening was-wordt tabel versie 2016 - 2021.pdf (original), 20210928 Raadsvoorstel Ja_ja-stickers.pdf (original), 20211004 Collegevoorstel Ja_ja-stickers.pdf (original), 20211004 Collegevoorstel Ja_ja-stickers.pdf (original), 20211004 Collegevoorstel Ja_ja-stickers.docx (original), 20211004 Raadsvoorstel Ja_ja-stickers.docx (original), 20211004 Raadsvoorstel Ja_ja-stickers.pdf (original)